

Nr 278.

Av herr **Wagnson, Otto**, och herr **Ström, Fredrik**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 31 med förslag till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder, vilja vi anföra följande:

Ett av de områden, som beröres av den föreslagna lagstiftningen, är hyresmarknaden. Emellertid har hyresgäströrelsen icke vid utformningen av föreliggande lagförslag kommit i samma ställning som övriga ekonomiska organisationer, vilka beröras av föreliggande lagförslag. I detta avseende har hyresgäströrelsens organ, Hyresgästernas riksförbund, genom en skrivelse, som bilägges denna motion, till socialdepartementet givit uttryck för sin uppfattning och sina önskemål. Den organiserade hyresgäströrelsen i Sverige räknar en anslutning av 70,000 familjer. Föreningar finnas i ett 40-tal städer. Rörelsen är centraliserad och fast organiserad. Någon svårighet för utredningsmännen i lagförslagets tidigare skeden att förskaffa sig visshet om hyresgäströrelsens omfattning och arbetsmetoder har sålunda icke förelegat. Men detta har icke skett. Man har nöjt sig med konstateranden som icke på minsta sätt motiverats. Typiska exempel äro följande citat ur professor Bergendals utredning: »Blockad av hela hus eller lägenheter för uthyrning förekomma *ej sällan*.» »Hyresblockader hava sålunda blivit *icke ovanliga*.» I den s. k. trettonmannakommissionens utlåtande kan spåras samma tendens: »Ett område, där på senare tider stridsåtgärder i *allt större utsträckning* börjat tillämpas, utgöres av hyresmarknaden.»

En utredning av den organiserade hyresgäströrelsens arbetsmetoder skulle säkerligen hava givit till resultat att användandet av stridsmedel i betraktande av rörelsens omfattning förekommit ytterst sällan. Genom en dylik utredning skulle för övrigt framkommit, att genom överenskommelser mellan vederbörande partorganisationer vunnits garanti mot missbruk av stridsmedel. Och slutligen skulle genom en sådan utredning de speciella förhållanden, som råda inom hyresgäströrelsens verksamhetsområde, blivit belysta och lagförslaget kunnat avfattas i överensstämmelse härmed. Vi få därför beklaga, att denna utredning på grund av att det huvudsakligaste utredningsarbetet måst ägnas åt striderna på arbetsmarknaden ej kunnat erhålla tillbörlig omfattning.

I föreliggande situation vilja vi begränsa oss till att rikta uppmärksamheten på utformningen av förslagets 10 §, vilken reglerar tredje mans förlust av neutralitetsskydd å ett sätt, som innebär ett missgynnande av hyresgäströrelsen. Enligt nämnda paragraf förloras neutralitetsskydd av bl. a. den, som under tvisten utfört blockerat arbete av annan art än skyddsarbete, så framt icke blockaden är stridande mot lag eller föreningsstadgar. Däremot saknas en bestämmelse, som enligt vårt förmenande bort följa som en konsekvens av den-

na, nämligen, att den som förhyr lägenhet i fastighet, som behörigen förklarats i blockad eller som förhyr behörigen blockadförklarad lägenhet jämväl skall mista sitt neutralitetsskydd.

Ur principiell synpunkt kan någon skillnad icke uppställas mellan den, som förrättar blockerat arbete och den som förhyr blockerad lägenhet. Båda kategorierna hava i eminent grad i samma syfte och på ett jämförbart sätt brutit mot neutralitetsplikten. Professor Bergendals motivering för motsvarande stadgande såvitt angår brytande av blockad av arbetsplatser kan sägas uttrycka de synpunkter, som rättvisligen böra anläggas på jämväl brytande av fastighetsblockad, därvid det bör uppmärksammas, att hyresgäströrelsen till cirka 90 % rekryteras ur samma befolkningslager som fackföreningsrörelsen.

Professor Bergendal yttrar: »Att under öppen konflikt en arbetsplats genom blockad 'avstänges' från tillgång av arbetare synes vara i så hög grad erforderligt för strejkens effektivitet och har i de berörda kretsarna erhållit en så fast sanktion av redan hävdvunnen uppfattning, att varje däremot stridande handlingssätt städse bör anses såsom oneutralt och följaktligen medföra förlust av det rättsskydd som i allmänhet tillkommer en neutral tredje man.»

Departementschefens uttalande vid förslagets remitterande till lagrådet, att en blivande lag bör såvitt möjligt bygga på en enhetlig och lätt begriplig rättstänke, som är ägnad att godtagas och gillas av den allmänna rättsuppfattningen även i de närmast berörda kretsarna, kan även tagas till intäkt för nödvändigheten av att brytande av hyresblockad jämföras med brytande av arbetsblockad såvitt angår neutralitetsskydd.

Vi få därför för vår del ge uttryck åt den meningen, att strider å hyresmarknaden icke förekommit i sådan utsträckning, att lagstiftning kan anses nödvändig. Om emellertid lagstiftningsåtgärder icke kunna undvikas, bör det vara statsmakterna angeläget tillse, att icke företeelser inom olika områden av det ekonomiska livet, som äro till sin innebörd av samma betydelse, underkastas olika reglering.

På grund härav få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att § 10 mom. 2 erhåller följande lydelse:

§ 10 mom. 2.

Den som under arbetstvist utfört blockerat arbete av annan art än skyddsarbete, såframt icke blockaden är stridande mot lag eller föreningsstadgar, så ock den, som inflyttar, eller förhyr i fastighet, som behörigen förklarats i blockad på grund av hyrestvist.

Stockholm den 8 februari 1935.

Otto R. Wangson.

Fredrik Ström.

Bilaga.

Till Kungl. Socialdepartementet, Stockholm.

Hyresgästernas Riksförbund, som tidigare yttrat sig med anledning av trettonmannakommissionens betänkande med förslag till lag angående vissa ekonomiska stridsåtgärder, får med anledning av Kungl. Maj:ts proposition av den 2 november 1934 i samma ärende anföra följande:

Till en början kan Riksförbundet icke underlåta att framhålla som sin uppfattning, att de utredningar, som föregått ifrågavarande lagstiftningsförslag, evad det gäller Riksförbundets verksamhetsområde, nämligen hyresmarknaden, icke i tillräcklig utsträckning belyst omfattningen av de missförhållanden, förslaget avser att bekämpa. I avsaknad av sådan utredning kan Riksförbundet för sin del icke komma till den slutsatsen, att lagstiftning är behövlig för att tillgodose de med förslaget avsedda syftena.

Därest lagstiftning emellertid befinnes ofrånkomlig, vill Riksförbundet i anslutning till kungl. propositionens olika bestämmelser anföra följande:

Stridsåtgärd efter avslutad tvist. (§ 3.)

På sätt nedan skall anföras bör såsom oneutral tredje man betraktas även den, som inflyttar eller hyr fastighet, som behörigen förklarats i blockad. Därför bör bestämmelsen i sista stycket av denna § jämväl äga tillämpning å denne, vilket kan verkställas utan förändring av ifrågavarande §.

Skydd för föreningsrätten. (§ 4.)

Förslaget stadgar, att stridsåtgärd ej »må vidtagas från ena partens sida för att krav på kollektivavtal blivit rest från andra sidan». Denna bestämmelse har som synes särskild hänsyftning på förhållanden inom arbetsmarknaden. Emellertid föreligga skäl för att utsträcka bestämmelsens tillämpning jämväl å förhållandet mellan fastighetsägare och hyresgäster. Det har blivit allt vanligare att hyresgäster genom sin organisation göra kollektiv framställning till vederbörande fastighetsägare om tillämpning av vissa hyressatser el. dyl. Avtal, motsvarande kollektivavtal, hava jämväl slutits. Därför vore det önskvärt, att ifrågavarande stadgande kompletterades med bestämmelse av innebörd, att stridsåtgärd ej heller finge vidtagas från endera partens sida såsom vedergällning för att krav på *kollektiv reglering* av förhållandet mellan parterna rests från andra sidan.

Oneutral tredje man. (§ 10.)

Mom. 2. Vid hyresblockader förekomma företeelser, analoga med antagandet av blockerat arbete vid arbetstvister, nämligen inflyttning i blockerade fastigheter. Det synes Riksförbundet icke föreligga anledning att betrakta sådan blockadbrytare annorlunda än den arbetsvillige. Båda måste anses hava i eminent grad eftersatt sin neutralitetsplikt.

Kungl. Maj:t markerar i propositionen på upprepade ställen att med tredje man anses *neutral tredje man* (»en lag till skydd för tredje mans neutralitet skulle innefatta en rättsprincip av denna natur, under förutsättning att det speciella rättsskyddet hänför sig till sådana fall, där *den skyddades egenskap av neutral tredje man är oomtvistlig*». Sid. 38). Däri synes oss också indirekt ligga ett erkännande av att den, som bryter en hyresblockad genom för-

hyrande av lägenhet eller inflyttning i en såunda blockerad fastighet även därmed har brutit sin neutralitet och förlorat sitt anspråk på att betraktas som neutral tredje man. Han har ju därmed direkt bisprungit den ena av de stridande parterna till förfång för motparten. På grund härav får Riksförbundet hemställa, att mom. 2 i ifrågavarande § erhåller följande lydelse: »Mom. 2: den som — — — skyddsarbete, så ock den, som inflyttar eller förhyr fastighet, som behöriigen förklarats i blockad på grund av hyrestvist.»

Mom. 5. Såsom neutralitetshindrande på grund av ekonomiskt intresse föreslår Kungl. propositionen innehav av aktier till värde av mer än hälften av aktiekapitalet i aktiebolag, som är part i tvisten, eller delägarskap i handelsbolag, som är part i tvisten. Förhållandena å hyresmarknaden torde nödvändiggöra en utvidgning av denna bestämmelse. Vid tvist inom detta område utgöres den ena parten av ekonomisk förening eller bostadsrättsförening lika ofta som av fysisk person, aktiebolag eller handelsbolag. Det torde icke kunna bestridas, att delägare i ekonomisk förening eller bostadsrättsförening, som är ägare till mer än hälften av andelskapitalet, har ett lika stort intresse vid uppkommen tvist berörande föreningens fastighet som ägare av mer än halva aktiekapitalet i ett aktiebolag eller som delägare av handelsbolag vid tvist rörande aktiebolagets resp. handelsbolagets fastighet.

På grund härav får Riksförbundet föreslå, att ifrågavarande § förses med ytterligare ett moment, innehållande att neutralitet icke innehaves av »den som är medlem av ekonomisk förening eller bostadsrättsförening, som är part i tvisten».

Mom. 6. I analogi med vad som anförts under mom. 5 bör enligt Riksförbundets förmenande ett moment tillfogas ifrågavarande paragraf med stadgande, att såsom neutral skall icke anses »ekonomisk förening eller bostadsrättsförening, vari part i tvisten äger andel».

Sympatiätgärder. (§ 12.)

Enligt denna § i Kungl. propositionen »må stridsätgärd vidtagas, så framt därmed åsyftas att genom en utvidgning av ursprunglig arbetstvist rörande upprättande av kollektivavtal bispringa part i denna». — Såsom omnämnts under § 4 förefinnas inom området för Riksförbundets verksamhet avtal, som innehava kollektivavtalets funktion. Samma skäl, som tala för tillåtligheten av sympatiätgärder vid *arbetstvister* rörande upprättande av kollektivavtal tala enligt Riksförbundets förmenande för tillåtligheten av sympatiätgärder för åstadkommande av ifrågavarande med kollektivavtal besläktade avtal. Denna § torde därför behöva ändras ungefär å följande sätt: »Utan — — — ursprunglig *tvist* rörande upprättande av kollektivavtal *eller annat dylikt avtal* bispringa — — — sympatiätgärd.»

Andra meningen i paragrafen bör i enlighet med ovanstående ändras sålunda, att sympatiätgärd vid tvist mellan fastighetsägare och hyresgäster eller organisationer för dessa må omfatta jämväl hyresblockad.

Stockholm den 26 november 1934.

Hyresgästernas Riksförbund, Stockholm.

Otto Grimlund.

Oskar Bengtsson.